

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja pätösten pysyvyys

Voiko kunta muuttaa mieltään?

Kuntamarkkinat,
12.9.2018
Kai Ketelimäki

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- päätöksen pysyvyys edellyttää sen lainvoimaisuutta
- päätös voidaan yleensä panna täytäntöön ennen lainvoimaisuutta
- täytäntöönpano on peruutettava, jos päätös on lainvoimaisella päätöksellä kumottu

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- Hallinnon oikeusperiaatteet (Hall 6 §)
- yhdenvertaisuusperiaate
 - ihmiset yhdenvertaisia lain edessä
 - oikeudellisesti samanlaisissa tapauksissa ratkaistava samalla tavalla
 - johdonmukaisuus: viranomaisen ei voi muuttaa aikaisempaa hallintokäytäntöään ilman perusteltua syytä

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- suhteellisuusperiaate
- tarkoitussidonnaisuuden periaate, objektiviteettiperiaate ja luottamuksensuojaperiaate
 - » tae viranomaisen ratkaisukäytännön pysyvyydestä ja viranomaistoiminnan ennustettavuudesta

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- yksilön suoja julkista valtaa vastaan
- Yksityisen on lähtökohtaisesti voitava luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen ja hallintopäätösten pysyvyyteen
- viranomaisen ei voi yksipuolisesti muuttaa virheellistä päätöstään asianosaiselle huonompaan suuntaan ilman nimenomaisesti siihen oikeuttavaa säännöstä

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- pysyvyys koskee vain sellaisia päätöksiä, joilla yksityiselle annetaan jokin etuus tai oikeus
- esimerkiksi virkavaali- tai avustuspäätös
- Asianosaiselle kielteiset päätökset voidaan käsitellä uudestaan
- -esim. jos avustushakemus on hylätty, voidaan uusi hakemus käsitellä oikeusvoiman estämättä

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

KHO:2016:48

Hallintoasiassa annettu hakemuksen hylkäävä päätös ei saa sellaista oikeusvoimaa, joka estäisi samanlaista hakemusta koskevan asian ratkaisemisen uudella hallintopäätöksellä. Perustuslain 21 §:n 1 momentin säännöksestä johtui, että viranomaisen oli käsiteltävä ja ratkaistava sille tehty poikkeamishakemus.

Hakemukseen oli annettava ratkaisu siitä riippumatta, oliko vastaava hakemus aiemmin ollut saman viranomaisen ratkaistavana.

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

Asian käsittelemistä koskevaan velvollisuuteen ei vaikuttanut myöskään se, kuinka todennäköisenä hakemuksen hylkäämistä voitiin aiempien ratkaisujen perusteella pitää.

ELY-keskus ei ollut voinut jättää hakemusta tutkimatta sillä perusteella, että saman sisältöiseen hakemukseen oli aiemmin annettu ratkaisu eikä myöskään sillä perusteella, että se oli pitänyt perättäisten käsittelymaksujen maksamista hakijan kannalta epätarkoituksenmukaisena.

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- päätöksiä, joita pysyvyys ei koske, voidaan muuttaa
- Päätös yksityisoikeudellisen oikeustoimen tekemisestä voidaan peruuttaa ennen sen täytäntöönpanoa (esim. kiinteistön kauppa tai vuokrasopimus)
- esim. talousarviota tai hallintosääntöä voidaan muuttaa

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- hallintosäännön muuttamiselle tulee olla hallinnon järjestämiseen ja organisaation kehittämiseen liittyvät perusteet
- jos muutoksen faktinen syy on saada muutoksia luottamushenkilöpaikkoihin (esim. puolueloikkauksiin liittyen), kysymys voi olla harkintavallan väärinkäytöstä, koska tällöin puututaan luottamushenkilön erottamattomuuteen

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- päätöksenteon oltava johdonmukaista
- päätöksiä voidaan muuttaa olosuhteiden muuttuessa tai tiedon lisääntyessä
- kouluverkkoasiat tyypillisiä
- tietyn koulun korjaukseen voi olla varauduttu talousarviossa

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- uudessa palvelu- tai kouluverkkosuunnitelmassa tilanne voi muuttua
- aiemmin korjattavaksi ajateltu koulu päätetäänkin purkaa tai päinvastoin
- tiettyyn kouluun ei synny subjektiivista oikeutta

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- alun perin päätetty rakennuksen korjaus voi osoittautua niin kalliiksi, että on tarkoituksenmukaisempaa purkaa ja rakentaa uusi
- tyypillinen tilanne: koulu tai muu rakennus on päätetty myydä, mutta ostajia ei ilmaannu, myyntipäätös ei ole ikuinen, joten rakennus voidaanankin päättää purkaa

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

KHO:2017:117

Kaupunginvaltuusto oli 15.12.2014 päättänyt tiettyjen v. 2000 - 2014 voimassa olleiden huvilatonttien vuokrasopimusten uusimista koskevista periaatteista ja mm. päättänyt että vuokra määräytyy v 1998 päätetyn kaavamaisen määrittelyn mukaan. Valtuusto oli jo 11.11.2013 päättänyt, että vuokra määräytyy tontin ominaisuudet huomioon ottavan perusteen mukaisesti. Ko päätöksestä oli valitettu, mutta päätöksen perusteella oli vuokralaisille lähetetty sopimukset allekirjoitettaviksi. Hallinto-oikeus kumosi ko. valtuuston päätöksen minkä jälkeen valtuusto 15.12.2014 tekemällään päätöksellä palasi kaavamaiseen vuokran määräytymiseen.

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

KHO katsoi, ettei lainvoimaa vailla ollut valtuuston aikaisempi päätös, valtuuston täytäntöönpanoon tai valtuuston päätöksessä tarkoitettujen uusien vuokrasopimusten solmimiseen liittyvät kaupunginhallituksen päätökset taikka muut vuokrasopimuksen uusimiseen liittyvät toimet näissä oloissa ole voineet luoda vuokralaisille sellaisia oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia, jotka olisivat estäneet valtuustoa päättämästä vuokrasopimusten uusimisen periaatteista uudella tavalla sen jälkeen, kun valtuuston aikaisempi päätös oli hallinto-oikeudessa kaikilta osin kumottu

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

HHO 12.3.2018

- Valtuusto on 12.12.2016 hyväksynyt asemakaavamuutoksen
- Aiempi asemakaava hyväksytty v. 2008
- Mm. A (asuinrakennusten korttelialue) ja AP (asuinpientalojen korttelialue), enint. 2-kerroksista rakentamista
- Yleiskaava tullut voimaan 25.2.2009

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- Kaavamuutoksessa alue osoitettu asuinkerrostalojen korttelialueeksi (AK)
- Valittajat vedonneet mm. luottamuksensuojaperiaatteeseen, koska olivat ostaneet v.2011 asunnon siinä käsityksessä, että naapuriin tulee pientaloja

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- HHO: asemakaava on asemakaavan hyväksymisen jälkeen voimaan tulleen yleiskaavan mukainen
- maankäyttöön liittyvät tavoitteet voivat muuttua
- asemakaavaa voidaan muuttaa
- asemakaavaa ei voida pitää luottamuksen suojan periaatteen vastaisena sillä perusteella että asemakaavaa on muutettu valittajille epämieluisaan suuntaan

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

KHO:2017:95

Näkövammaiselle oli myönnetty v. 2008 toistaiseksi voimassa olevalla päätöksellä irrotus kaupungin matkapalvelun käytöstä, minkä vuoksi hän oli saanut tilata vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun kuuluvat kuljetukset suoraan valitsemaltaan taksiautoilijalta. V. 2015 kaupunki päätti, ettei henkilölle enää myönnetä irrotusta matkapalvelun käytöstä.

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- KHO katsoi, että vaikka ko. kuljetuspalvelussa on kyse subjektiivisesta oikeudesta ei kunnalla ole lakisääteistä velvollisuutta järjestää kuljetuspalvelua vaikeavammaisen itsensä toivomalla tai muutenkaan tietyllä tavalla. Aiempi päätös jolla henkilölle oli myönnetty irrotus kaupungin matkapalvelun käytöstä, ei ollut saavuttanut sellaista pysyvyyttä, ettei palvelun järjestämistapaa voitu muuttaa uudella päätöksellä. Asiassa ei siten ollut loukattu luottamuksensuojaa.

Kunnallisten päätösten oikeusvoima ja päätösten pysyvyys

- Otto-oikeuden käyttäminen johtaa usein päätöksen muuttumiseen
- Oikaisuvaatimusmenettely mahdollistaa päätöksen muuttamisen tai kumoamisen
 - » myös tarkoituksenmukaisuusperusteella
- Asianosaista kuultava jos vaatimus tehty asianosaisen vahingoksi
- Kirjoitus- ja asiavirheen korjaaminen
(hallintolain 50 ja 51 §)